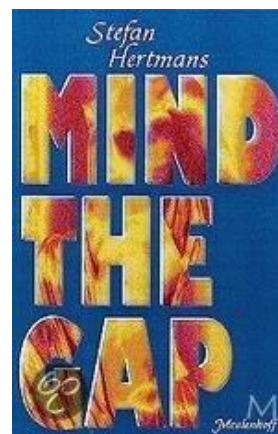

For the Brussels Kaaitheater Stefan Hertmans wrote a theatre play about the obsessive power of women in Greek tragedies (Antigone, Clytaemnestra, Medea). This text showed the radical expressionist influence of writers such as Friedrich Hölderlin and Heiner Müller. It was produced in the autumn of 2001 in a stage production by Toneelgroep Amsterdam with Gerard-Jan Rijnders. (Mind the Gap, Meulenhoff 2000).

Стефан Хертманс

Фрагменти от 'Бездната остава' (Mind the Gap)¹ **/Пиеса в четири части/**

Copyright © 2000 Stefan Hertmans

Преводът на фрагментите е базиран на това издание на Meulenhoff

Първа част: АНТИГОНА

(стр. 9 от оригинала)

1. Споменът

Антигона седи на земята в пещерата, където по-късно ще се обеси. Сумрак е. Известно време още се чуват неясни възбудени гласове и стъпки покрай плътно затиснатия вход. Те отмират постепенно. В последвалата тишина се чува краткият вик на пазача пред пещерата. До Антигона седи Мнемозина, която тя не може да види и чуе.

АНТИГОНА

Това бяка може би мухи.
Сини, пърхащи крилца и като косъм
фини крачка, и някъде там очи.
И в тези очи още едни очи.
Бездна от очи,
които не могат да ме видят.

МНЕМОЗИНА

Не си спомням вече нищо.

---

¹ Mind the Gap: Това се чува в Лондонското метро, за да внимавате за разстоянието между влака и перона. Но в пиесата това празно пространство е символ на разделението в Европа – пукнатината, която се появява след конференцията в Ялта. Бездната, която води началото си от древността! От дупката в крака на Едип! Бездната остава!

АНТИГОНА

Не е хубаво да си толкова уморен, толкова
разголен.
Непокрит! Не оставяйте
никого непокрит!

МНЕМОЗИНА

(стр. 10 от оригинала)

За всеки случай -
Дръжте си здраво главата!
Най-много да ви се завие свят!

АНТИГОНА

Къде е спирката с топлия вятър?
Някъде около голямата Ротонда се чувстваш винаги
като в тунел от топлина,
нахлула от прозорец на мазе.

МНЕМОЗИНА

Внезапен вятър покрай покрива,
е достатъчен да върне
спомена. Но не знам
какво да правя с него.

АНТИГОНА

Транспортна композиция² без никой вътре. Пристигнаха вагони и
те бяха празни.
Не бива да забравя нищо.
Къде бяха ръцете му - те висяха
встрани от тялото му.
Облак мухи около
Обърната настрани глава.

МНЕМОЗИНА

Запазих изсъхналите устни на
моя любим в една синя чанта
и я носех навсякъде със себе си.

АНТИГОНА

Стр.11

Изтощена съм.
Затова гори пламък в мене.
Човек като няма какво повече да губи,
открива скрити сили в себе си.

---

² Буквално: 'транспорт' - препратка към влаковите композиции към концлагерите по време на холокоста.

МНЕМОЗИНА

Два образа, не-повече, сутрин,
в сиво-синята дълбочина в главата ми.
След това нищо! Вагоните на метрото се
стрелват от тунела и се подгонват високо
над паркинги и алеи,
гърмят над металния мост.

АНТИГОНА

Дълбока е водата.
Дълбока е устата.

МНЕМОЗИНА

Градините бяха жълти.
Гущер се шмугна покрай прозорците
надолу по пясъчника,
и изчезна.
След него - един огнено червен корем - разпорен!
Като следа!
Трябваше да се досетя...

АНТИГОНА

Дясната му ръка висеше с разтворени пръсти
сякаш искаше да улови щипка въздух,
малко, една шепа само,
достатъчна за ковчег.

МНЕМОЗИНА

стр. 12

Не си спомням някога
да съм знаела каквото трябва.
Нещо друго в мене знаеше,
и аз му се подчинявах.
Не е много стратегически-
ми казваха.
Като влезнех някъде,
част от компанията неизменно
ми обръщаше гръб.
Други ме гледаха със съчувствена гримаса
или ми подаваха вяло ръка,
ведно с отровна си усмивка.
Преструвах се, че не забелязвам нищо.
Човек не става по-умен,
ако на всяка цена иска да бъде такъв!

АНТИГОНА

стр.20

Внезапно звънна gsm-ма му. Кухото пространство
закънтя от хиляди цикади.
При двореца видях как орляк облечени в бяло
жени се разлетяха като птици, подгонени от вятър.
Барети, бели барети, а под дългите им
поли краката свистят като ножици,
отворени, затворени!
Той извади нещо от джоба си, щракна и го отвори,
ножът се озова почти до тънките му устни.
Каза нещо, но аз чувах само
приближаващия грохот на влака във
влажното подземие пред мене,
мяркащи се глави зад прелитащите прозорци,
скърцащите спирачки в един миг, и рязък
глас, който предупреждава 'Mind the Gap!'
'Внимавайте за разстоянието до перона!'

Доближи ме внезапно черен младеж,
каза нещо, което не разбрах, продължи по пътя си.
Едва тогава видях, че бе сляп.
'Аз съм тръгнал по пътя, който води към края', каза той,
разтегли белия си бастун
и ми показва тайната си карта на света.
I love my mother, baby, каза той,
And that's why I'm gonna die.³
Видях как панталонът му се опъна
в слабините. Започна да тананика
със свити на фуния устни, направи няколко
предпазливи стъпки. Зад него се показва
пейзаж, голям формат -
едрозърнестта структура, с пръснати по нея букви:
Come to Greece. The Real experience!⁴
Девојка до тамариск,
миришът на смазочно масло и дизел!
Отзад ми се сториха блеещи кози.
Бяха японци в джобен формат.
Mind the gap.⁵ (Прескочете!)
Аз се качих машинално, видях за момент разстоянието,
който зееше между перона и вагоните,
в този момент вратите се затвориха, свистейки.
Когато перонът се отдалечи от погледа ми,
видях, че другият още стои, полускрит зад
нерешителния черен младеж. Приличаше на истински крал,
Стоеше и говореше на ножа, огънат
пред устата му, не, той говореше във

стр.21

---

³ Англ.: Аз обичам майка си, скъпа,
И затова ще умра!

⁴ Англ.: Елате в Гърция! Истинско преживяване!

⁵ Англ.: буквално: 'Внимавайте- прескочете!' това е предупреждение в лондонското метро за пространството, което разделя вагоните от перона. Хертманс го използва в целия си текст като преупреждение за 'пукнатината' в Европа, разделила я на части след Втората Световна Война.

ножа, не знам кого трябваше да
храни с него, безпочвена мисъл!
И тогава за миг ми се стори, че
в него познах Брат си, скъпия ми, незаменим
Брат. Започнах да крещя, исках да скоча от влака,
но никой не си вдигна погледа, една жена
дъвчеше, шумно мляскайки, мъж
гледаше през прозореца - натам, където вече
невидими, черните стени проблясваха за миг,
от време на време жълт сигнал, неясна линия отвъд хоризонта,
далечни червени петна - във водата на нощта!

АНТИГОНА

стр. 25

Вън се движеше девойка, пасеше овце.
Имаше малко черно кученце.
Усукваше се около краката ѝ, полягаше до нея
в следобедите, когато си почиваше, ближеше
ръката ѝ и я чакаше да се нахрани. Тя отвори чантата си,
хапна грозде, сирене и черен хляб.
Далечните хълмове зад долината я обгръщаха като
стъклена стена насън. Въздухът
бе чист като студена вода; старец седеше на сянка
до един извор, със стомничка вино.
Пиеше и се мъчеше да забрави сина си.
Той бе дошъл преди година, по тъмен път.
Сграбчен бе от една сянка, никой не знае как,
по тялото му - безброй следи от огромни зъби,
не след дълго лежеше безжизнен на катафалка със зелени
чаршафи. Изтъркаля се надолу по хълма,
безвъзвратно загубен сред ясните небеса,
уханието на цъфнала мащерка и
тихото блеене на овцете.
Говори се, че колесница му прегазила крака.
Говори се, че на краката си имал дупки.
Говори се, че като дете желязна тел пронизала
краката му.
Невърстно дете, едва на дни, било изтръгнато
от люлката си.
На слабите крачка, повдигнати като на заяк за заколение,
набили ръждясали пирони в ходилата
и вкарали през дупките желязна тел.
Така завързват и предават сина царски.
Една жена го намира, размазва кръвта от гноящата рана
върху корема си и казва, че тя е родила това дете.
Жените, перящи на реката,
не могат да го познаят.
Двадесет години по-късно това дете
се изправя пред мъжа, преградил пътя му.
Старецът е корав и горд,
шибва конете здраво с камшика.
Колесницата отскача върху деформираните ходила

стр. 26

на младежа, стоящ на пътя.
За втори път изкрещява това дете
от болката в ходилата.
Два пъти безумни мълнии в главата му.
И два пъти това бе баща му.
Бащата на моя баща.
Понякога човек превърта,
прекращва границата - от любов, която му е отказана.
Той удряше напосоки,
никого не нарани.
Само този, който носеше името 'рана'!
Защо да не го убиеш такъв баща?
Направи го, татко, направи го отново!
Аз ще те погребя.

[...]

Малката овчарка спи. Тя носи моето име.

ХОР (на БОГОВЕТЕ)

Огромна е системата, която объркахме,
садохме дървета наесен,
запушвахме каналчета и сложния им кръговрат със
смърт и прераждане,
объркахме сините заливи
и големи риби в Голфстрийма,
изригването на гейзери в леда.
Но това бе лесна работа -
тук да наместим разбърканите атоми,
там да изследваме костния мозък
от млади кости, да се запитаем
какво кара подземните духове
да се лутат объркани над земята.
В крайна сметка го разбрахме -
доловихме го по треперенето
на тънките пръсти, наострянето на
ухото за примамливия свят – как ни вика,
как пее, как изсмуква, и бълбука.
Това неуловимото - то блуждаеше над долини и градове,
обгорели промишлени зони, изоставени села, безутешните могили,
над безкрайните колони празни вагони.
И тогава забравихме една дума; изглеждаше
маловажна в началото, но постепенно
стана ясно, че това беше думата, означавала някога:
'първата шепа' пръст, с която
покриваме току-що починалия.
Забравихме звученето на тази дума, мислехме си,
че я знаем и така я изгубихме от погледа си,
погледа на спомена!
Това означаваше края.
Някъде се сблъска двойка атоми,

любовта се обърка и бикове
раждаха крокодили, от хората се пръкваха
гигантски бръмбари. Раждайки и плачейки от ужас,
те биваха изядени от питомците си, заедно
с плацентата в скута им.
Месото се отделяше от костите на
бежанеца, очите се покриваха със старческо перде.
Ветровете духаха девет години, дъждовете валяха
половин век, хората се любеха, за да
забравят страха, и сами докараха
унищонието на всичко, което ни бе скъпо.
Бяха измислени химнове,
стари и нови, и по пътя за
Тива - до местния пита-бар
се появи черква, където двама сина, плачейки,
трошаха един друг краката си
И се задушаваша в клонираните си сенки.
Системата се унищожи сама,
превърна се във вода и се удави в
надигащите се дълбини.
Стояхме на върха на последната оцеляла скала
и гледахме.

АНТИГОНА

Кой донесе заразата в къщата ни,
се обърнах тогава към моя Брат.
Кой проби кръга,
който трябваше да остане затворен?
Коя е майка ми, като тя ми е и
снаха?
Кой е баща ми, след като е и
мой брат?
И кой е непогребаният ми брат,
Ако той е и мой чичо?
Но брат ми, той извърна
лицето си, и каза, че вижда черни платна,
обърна се към стената и пожела да умре.
Виждам, каза той, платната на празна лодка,
черни и големи.
Öde und leer das Meer.⁶

ХОР (на БОГОВЕТЕ)

стр. 32/ред 19

Химн за Мнемозина

Тя бе жена-титан, от царството на най-
великите, и роди след девет нощи
девет музи, и ги забрави отново.
Против тази разсеяност ѝ предложиха

---

⁶ Немски: Пусто и празно е морето!

различни трикове - как да
запомняш нещата, да си правиш списък "какво още да свърша",
да измисляш рими, стихчета, приспиващи духа
с равномерния си напев и все същите глупости,
типично за объркания човешки дух,
за паметта и хитрите ѝ трикове.
Тя забрави отново всичко.
Мислеше само за очите на
младежа, лежащ там непокрит, на студената земя
и за момичето в този кофчег,
с миризма на прекършена младост и
пикня на пияници.
Богиня на паметта стана тя,
но вече не знаеше кога.
Паметта не е нищо друго освен най-
тъмното петно, открояващо се на светлата стена
на забравата - като тъмно петно кръв по
празничната рокля на момиче.

АНТИГОНА

стр. 33/ред 21

Бяхме деца и
уплашени молахме куклите си:
'Не умирайте,
О, не умирайте!'
Куклите оставаха живи.
И ни тормозеха до края
ни живота ни.
Защото те са само
предверие към ада в човека.
Те ни поставят на изпитание
чрез едно единствено нещо – остават живи
след като ги режем на парчета или ги
мъчим под водата.
Очите им ни гледат все тъй пронизателно,
дори когато като стъклени топчета
лежат в дланта ни.
Куклите са като ангели
в една или друга степен!
Като кукла висеше майка ми и
се клатеше на вечерния вятър.
Като чувал висеше там майка ми
на вятъра, пронизващ стените на дворците.
Красивата мъртва, която с почест трябваше
да погребем преди да дойдат стражите.
Защото този тип мъже не са свикнали да правят това.
В градината крачеше слепият ми баща
и виеше. Блъскаше главата си
в току що посадените дръвчета;
разклати ги в ронливата пръст.
За него се сетих, а не за нея,
Когато видях милия си брат непокрит.

Трябва да беше заради мухите,
тези големи сини мръсници, кацащи жужайки
върху отворените му очи, не беше го заслужил.
Трябва да бяха мухите, които бръмчейки,
ми подсказаха, че
копнея за собствения си край,
когато го видях така.
"Топлото ти сърце го чака студена смърт" рече
тогава сестра ми Исмена.
Аз се изсмях с най-жлъчния си смях.
Смях, останал ми от безкрайните
безсънни нощи.

[...]

МНЕМОЗИНА

Спомням си, че обхождах коридорите и
търсех сестра си. Тя беше
оставила брат си при дискотека *Олимпик*,
където той играеше на пазач и когато видя
ръкавиците му на мокрия от дъжда тротоар,
влезе в метрото и заплака на перона. Гримът от
миглите ѝ се стече на черни ивици, покапа
от треперещата ѝ брадичка, там където кожата
бе започнала да се отпуска, а устата ѝ
изглеждаше по-безпомощна отвсякога.
На перона стоеше един титан и говореше по
телефона с оня стар плъх Зевс. 'Ще падне
веселба!', си помислих,
защото чух, че сутринта щеше да има жертви.
Качих се с нея в метрото.
Проследих я до спирката, където слезе.
Това бяха *Черните езера*.
От Колонос до Тива връзката е пряка.
Точно там видях ръцете.
Те летяха из коридорите като подплашени
птици, търсещи гроб.

стр. 35

стр. 36

АНТИГОНА

И тази музика .....ужасните неща, които ме
измъчват...
Произхождам от
древния род на Ерехтей,
закърмена съм в една далечна пещера,
сред вихрите на баща си Борей,
Бях пъргава като коза в планините.
Бях дъщеря на боговете,
но не избегнах съдбата си.

[...]

Бях търпелива.
Аз го хранех - Полинейкес.
Име като на храст.
Малки, диви рози
върху занемарен гроб.
Уверявах го, че родът е важен.
Той ми се изсмиваше.
Ще го намажа с балсами,
Ще втрия в него
от безумно скъпите, глупави
балсами, които отделят кожата от
душата.
Нищо не е в състояние да ни раздели,
бяхме сам сами.
Кръвната връзка изключва секса,
ми беше казано....
Но нас ни сполетя нещо друго.
Враната, целяща очите му, грабна думата
от устата, която искаше да скърби.
Всеобхватно мълчание прониза небесата.
Тези празни очи!
Като на античните статуи!
Враната ги грабва и преглъща.
Господи!

В тялото си пазех един Закон,
закон, остър като нож
Законът на спомена.

[...]

Спомням си как заспиваше.
Изучавах лицето му, това великолепно
съчетание на черти около носа, страните му,
Печалната красота на затворените му очи,
Отчаянието на мъжа, което той потиска,
за да може още десетилетия да диша.
Плъзнах пръста си по страните му.
Той сънуваше златна муха
и спомена това през пелената на съня.
Аз го целунах.
Братко, казах, братко, бомбардировачите идат.
Да идем към летището!
Брат ми не слушаше.
Той се мяташе в съня си. Потърка носа си,
като че ли аз бях муха, която го тероризираше
с нищожното си тегло,

и потъна още по-дълбоко в съня си.
Овчарят с белязаното от шарка лице
дойде да го вземе при живия плет от цъфнал
глог. В едиг миг вече го нямаше.
О, светли петна в най-тъмната нощ!
На следващия ден ни изненадаха!
Две кралски деца, изобразени от жесток
художник,
със злато и син лапис лазули.

АНТИГОНА

стр. 43

Жадувам за Изтока.
О, братко, как жадувам за Изтока.
За вятъра, който обвива обляния в слънце
глетчер,
и учи хората там, че смъртта понякога е
по-добра от агонията на надеждата.
Казвам нещо просто така.
Игра на думи.
Оцветена в червено дума.
Пази се, каза той, но беше твърде късно.
Полазиха ме тръпки, едва доловими,
от думите, които можеха да убиват.
Той каза:
Не Ви познавам.
Не познавам огледалния си образ.
Каква е ползата от кораби,
Преминаващи през оня проклет Хелеспонт!⁷
Готова съм с лъжите си.

Имах баща, който беше нещо повече -
нещо, което не можеше да се почита.
Сянка, полу-хищник,
полу-грък, мъж, който бе позор
за мене.
Даде ми живот и изчезна.

стр. 44

[...]

Баща!
Предпочитах да имам син,
нещо, което може да се замени.
Вместо това ти ми даде нещо,
което никога вече не мога да заменя:
брат, и той е
гол като в първия си час.
Как казват, че ти беше името?

стр.45

---

⁷ Хелеспонт или Дарданелите, провлакът между Егейско и Мраморно море.

.....

“За тези, които разпознават знаците,
една птица е достатъчна да затымни
целия небосклон.”

2. Побоят

Пазачът

стр. 47

Стои пред пещерата и гледа в сумрака на настъпващата нощ.

Не знам кой започна пръв. Ръка, която докосва
кожата на другия, често иска повече, отколкото е
полезно за тялото.

Дали бащата не е собствения си сляп син? Дали
братът не е собствената си смърт? Не можех да
видя добре.

[...]

Мъж с черна чанта, от която се подава синьо
парче плат. Младеж с пиърсинг на долната устна. И
девойката, която прилича на двамата биещи се
младежи. Гледах я дълго. Имаше осанка
на богиня. Стоеше изправена, докато всичко вътре в
нея се сгромолясваше.

стр.48/ред 23

Това са братя, чух зад себе си, това са братя, и
нито един от двамата няма да оживее.

Първият нож изчезна някъде зад нечия ръка, зад
нечие бедро.

Вторият отвъркна на зацапаните плочки, завъртя се
няколко пъти и остана на лежи в очакване на ръка
да го поеме.

Тя не се протегна.

Петната са странна работа, когато ти напомнят на нещо.

Те се уголемяват, променят формата си.

Може да е масло, изтекло от стар мотор.

Но това беше нещо ярко, като лилии в здрача.

Изтичаше от първия младеж, едрия. Моят крал. Той
изрева, за миг, с глас, който
не беше вече от този свят.

На тениската му се оформи географска карта,
петна като в мрамор, вид рисунка, която расте върху
чудодейни гъби. Изригваше от гърдите му. Земя,
която търси бряг. На места изглеждаше на пот,
но бе по-тъмна и по-гъста.

Сладникавата му, дразнеща сетивата, възхитителна
Пот!

С цялото си тяло, оръжие от стомана, скочи
напред.

Вряза се във формата на това, което някога беше

човек.

Почувствах хлад. На една от другите релси
профуча влак, като че ли избягваше тази спирка.
Полузаспали лица, зад неясни светли прозорци.
Освети за миг двамата умиращи на фона на тези
угаснали погледи, безкрайна върволица, идеща от ада и
изчезваща в тъмния тунел. Но петната заличиха
всичко, което все още се движеше или чакаше.
Кръвта слепва понякога пръстите, клепачите,
или ръката за бузата. Понякога залепва и хора
един за друг. Не можем да видя добре. И няма
никой, който да спре всичко това.
Навсякъде затаен дъх.

Човек няма глас при кошмари.

стр. 49

Обикновено се стряскаш и се събуждаш,
защото няма глас , който да извика.
Докато дори една дума е достатъчна да убие
или да спаси.

3. Викът

стр. 53

‘Трупът беше невидим, но непогребан’

АНТИГОНА

Дано това да не ме погуби...
Но мирисът, който усещам, не е от тази земя,
и все пак като че нея самата отравя.
Да, това е най-характерното ѝ зловоние!
Чух, че хиляди лежат затрупани под развалините.

[...]

Други казват, че никой не бива да остане непогребан;
че там горе на земята един младеж останал да лежи,
пречупен от собствената си гордост.

стр. 54/ред 21

Той е нейния брат, така ми казаха.

Знам, отвърнах.

Аз съм жената, която погребва брат си
като посипа върху него тънък слой пясък
Като че ли гальовно го консервирах,
за да го запазя от смъртта.

Така посипвах фин пясък, гръцки пясък.

Гребнах шепа пръст.

Стрих я между палеца и показалеца си

Ръката ми се движеше плавно върху
разлагащото се тяло.

Беше утрин и сред хълмовете и скалите
се носеше уханието на мащерка и кори на липа.

Но ураганът с миризмата на трупа отново помете всичко.

Мислеха, че вятърът е виновен.
Но вятърът не може никога да погали някой леко с дъх,
посипвайки го с пясък, както аз направих това.
Същият вятър, който след това издуха пясъка.
И така той лежеше гол за втори път.
Толкова обичаното тяло с тази непоносима миризма!

стр.55

Лежеше на следобедното слънце.
Птици го плюеха отгоре.
Старият ясновидец виеше пронизително като на умряло.
Аз, девойката с плавно движеща китка,
аз - сипех ли сипех отгоре ...пръстта.
Вятърът издухваше невидимите следи.
Скрих се от страх,
че зловонието ще ме застигне.
Преданието разказва, че по обяд се извил ураган,
слънце в зенита и ураган...
И луната се появила преди слънцето....
Разбрах, че бе неизбежно,
Разбрах, че раздялата с живота
бе започнала вътре в мене.
Изправих се и завих като хиена
Уроците на смъртта се вписваха
в тялото ми.
- *Agrapta nomina, agrapta nomina* – (божественото право на мъртвите!)
Скандирах и отново се отправих към
обреченото място.
Мястото, където разлагането
Беше толова скокостно,
че червеите и бръмбарите
започнаха да повръщат.
Влачейки се, ме приближи койот,
замаян от отвращение.
Неписаният закон
ме направи своя пленница.
Когато вятърът утихна,
тръгнах обратно в транс, като глътнала бастун.
И за да им дам да разберат,
взех отново шепа пръст,
ръсех и се давех,
Мухите жужаха пияни
около подуваният се небалсамиран труп.
Сини, жужащи крилца и фини като косъм
Крачка, и някъде там помежду им - очи,
и още едни очи в тези очи,
Цяла бездна от очи,
Които не могат да ме видят.

[...]

Може ли една девойка да дестабилизира републиката?
Може ли една птица да закрие небосклона?

стр. 57/ред 5

Предложени бяха поправки в законите.
Внесени бяха контрапредложения.
Правителството падна заради зловонието.
Основите на съдебната палата се разпукаха.
Един адвокат бе погребан жив
под щестотин хиляди страници досие.
Хората си купуваха очила,
за да могат да гледат към слънцето.
Но слънцето изчезна.
Може ли зловонието да достигне до звездите?
Може ли самото слънце да дими?
Затъмнение! Вятър в най-топлия миг на деня.
На всички планети им се повдига. Луната се дави.
За този, който може да разчита знаците -
една птица е достатъчна да закрие целия небосклон!

"Не!" извиках.
NEEE!!

Мъртвото момиче под бетонните греди стр. 57
отвори очи и чу
последната си нечута дума,
отразена хиляди пъти като ехо из града.
Но аз, която бях родена
да бъда срещу всичко и срещу всички,
аз се приближавах към собствената си смърт
Станах равна с боговете.

Хората ми правеха път да мина.
С бойни одежди, изправена,
с оръжието на рамо, така влязах
в града, сред развалините стр. 58
О, аз бях ПРОТИВ, както никоой друг преди мен!
Миризмата от трупа беше лепкава.
Залепяше един за друг неща и хора.
Тя върна времето в собствената му гилза.
Отне на животните разсъдъка им,
на хората дъха и говора им.
Отвратена, смъртта извърна глава.
Нещо трябваше да се случи.
Някой трябваше да го погребее.
Аз посипвах пръст и се давех и виех.
И отново нещо крещеше 'НЕ' към небесата.
Нещо вътре в мене, по-голямо от моя живот!
И когато бях отвъд стената от зловоние,
бях прекършена, но свободна!
Изведнъж можех да дишам.
Трупът изглеждаше погребан, но оставаше видим.
Зловонието стана обикновен въздух за мене.
Хванаха ме войници и те се опитаха
да направят с мене това, което войници правят
когато намерят жена сама.
Но аз бях излязла от тялото си

и гледах отстрани.
Стоях там сияеща и от мен се разнасяше зловоние.
Беше толкова сърцераздирателно, че градът притихна.
Чуваше се как се сгромолясват къщите.
Огромни облаци прах се издигаха бавно
и плуваха към хоризонта
като светещо кълбо
жива смърт.
Никой не ме докосна.
Потърсиха за мене пещера,
пещера като дворец.
Кралицата на нощта заслужава това.
Сгромолясъл се, светът обви рамената ми.

Стоях и чаках
да свикне младото ми тяло с
чакащото го зловоние, което
да ме слее с него.
Над света се спусна безмълвие
като че ли денят на сътворението трябваше да започне отново.
Нереална беше светлината
и нямаше никой, който да може да диша въздуха
там, където се намирах.

Извърща глава с укор.

Двадесет века по-късно
наричат това все още справедливост!

Втора част: КЛИТЕМНЕСТРА

стр. 65

*Чува се ТАНГО ЗА СЪН от Астор Пиацола и Квартет Кронос.
Жена на средна възраст с износена червена рокля
седи на земята до един диван, срещу стената на ожулен бар.
Тя пуши тънка черна пура.
До нея лежи овехтяла ленена чанта,
зад нея двама мъже, с допрени глави,
гледат през прозорче като в пиип-шоу,
на което капачето пада за скунди и отново
се вдига.
След известно време тя се изправя колебливо,
Заслушва се в музиката, която се чува все по-тихо и
започва напевно, и в същото време насечено,
да декламира, гледайки вторачено в една
точка на пода пред себе си:*

Какво всъщност расте тук между камъните?
Трева, която е нещо повече от трева.
Защото всяка трева е нещо повече от трева.

Тишина. Кашля и се заглежда в пода пред себе си.

Куче, което върши оная работа с мухи.

стр. 66

[....]

Защо пък не,
майка ми го вършеше със лебед...

Тишина

Навява сол по тротоара.
Едра, сива сол.
Като тази, която по тези места виси
по веждите на мъжете.

Драска по дивана с върха на обувката си, сяда отново.

Да можех да се спусна под земята
Да разкъсам канализацията.
Черна вода,
бликаща от черни деца!

Мога да я помириша.
Мога да я опитам.
Мога да я докосна.
С миглите си.

Бях разтворила широко краката си
И той видя това.....

Дори когато просто стоя изправена
със затворени очи,
се облягам на стар, студен образ.
Образът на негодника
в мене.

Гримасничи, клати замислено глава.

Добре дошъл, щях да му кажа,
Ако се върнеше.
Добре дошъл на най-дългата улица на света!
И най-малката извивка
или пукнатина в стената тук е
като залив с изглед към развалини.
Стълбове, които се ронят
с мириса на плесен.

стр. 67

[...]

Имаше десет години.
Да, десет години, мисля,
откакто не бях

стр. 70

го виждала.
Чух, че над каменната плоча,
където се извършваше жиртвоприношението,
се издигнал пушек;
че моята така любима дъщеря се отскубнала
с помощта на милостива богина;
една сърна избягала,
летяйки над заслони и пътеки.
Но тогава не повярвах на
ушите си.
Ако можех, жив щях да го изям.
Вътрешностите му щях да сготвя
в тиган, заедно с месо от маймуна.
Задушено месо от убиец .
Колеблицецът, който не можа да избере
между дъщеря си и войната.

[...]

Мъжът, продал дъщеря си за
една уцелена сърна.

[...]

Мисля, че трябва да се извърна.
Трябва да си представя ножове,
като онзи великолепен кинжал със
синия камък.
Някой все някога ще го намери
след много години.
Години, в които учените
дълбаят в земята,
опитвайки се да разберат
какво не е наред с въобръжението и мечтите им.
Там, при любимия ми портал с лъвовете,
където симетрията все още успокояваше света
с претенциите си за превъзходство
Там живеехме.
Аз се чуках с камъка.
Чуках се с боговете
и си мислех за него.
Той, който стоеше на брега и
чакаше белоликата си дъщеря.
Военоначалник край безветрено море.
Герой, който не можеше да мисли.

стр. 71/ред 19

стр. 72

[...]

О, милата ми дъщеря Ифигения!
Заменена за теле!
Жиртвоприношението не реши нищо.
Само опустоши света,

стр. 73

в който живеех.

[...]

Съществува едно време, което не търпи
друго време.
Времето, когато слънчевите часовници
крещят
в тишината на спомена!

стр. 75/ред 9

[...]

Той имаше най-красивите ръце.
Ръцете на Христос от старите картини.
Очите му са полузатворени.
Пуши ванилена цигара.
Виждам го през синята мъгла,
мъглата на Ангела на Смъртта!

стр. 87

[...]

Когато го познах,
счупих чашата си
в свода
и се приближих към него.
Завъртях я два пъти
в лицето му.
Червената струя бликна
като светлина на сутрешния небосклон.
Стече се по врата му.
Очите му стояха приковани в лицето ми.
Като че ли изплака и ме разпозна.
Не си измих ръцете,
Вонята дори ми харесваше.
Бях повече от всякога истинска,
Но сляла се с него в едно.
Той, казват, че издал
оглушителен вик,
когато съм се отделила от него.
Но всичко, което чувах,
Беше убийствената тишина
на следобедната дрямка,
обзела града,
когато всеки, свободен от желание,
сънува.
Викът, който не може да бъде чут!
Викът в своя върховен момент!

стр. 89

Част трета: МЕДЕА

стр. 91

На раздяла един мъж подарява на жена си смъртта.

(Хайнер Мюлер, 'Материал за Медея')

Бях на деветнадесет години и
се спусках по пътя
който се виеше надолу.
Той беше застанал срещу светлината,
пред нещо като пещера,
като тези, в които вкарват бежанците,
и гледаше навън.
Всъщност трябваше да се обърне към нас
със слово;
идваше отдалече-
Западът не беше за нас нищо повече от дума.

стр.93

[...]

И така, там стоеше мъжът, който
ни говореше
за козята кожа,
така дълго принадлежала
към най-съкровенията ни
спомени и сказания.
Млъкна внезапно като
ме видя, че стоя там.
Краката ми натежаха от срам
като си представих, че може да
прочете мислите ми.
Той загуби нишката на мисълта си.
Погледна навън.
Аз проследих погледа му.
Видях, че валеше сняг.
Това го изкара от равновесие.
Внезапно забрави всичко.
Това беше мигът, в който
осъзнах, че вече не мога да
се отделя от него.
Мъжът, който забравя какво иска да каже,
защото вали сняг.
Бях само на деветнайсет години!

стр. 95/ред 6

[...]

Останах при него.
Легендарната ми гордост
пое курса към сигурна загуба.
Устремих се стремглаво към него,
упоих го със сок и целувки.
Тогава още не знаех, че
той пееше песента на лукавата лисица
и я представяше като любов.
Замислих план да избягам с него.
Баща ми мятеше гръм и мълнии.

стр. 97/ред 13

Майка ми си късаше дрехите.
Брат ми Абсуртос каза:
Спокойно, татко, тя си намери каквото търсеше!

[...]

Той ме взе в ръцете си.
Загубих обичайната си сила,
но блестях цялата от тази загуба.
Загуба, която те прави безразсъден.
Балансираш на ръба на пропастта,
където можеш да усетиш вятъра,
идващ от дълбочините.
Така го чувствах нощем, когато беше в мене.
Направлявах го съгласно собствените си страсти.
Заповядвах и командвах,
Режисирах сама върховете и падовете си.
Той ме следваше и продължаваше да мълчи.
Когато той 'свърши', гласът му се пречупи.
На върха на удоволствието се пречупи,
Против волята си.
Обичах тази слабост,
когато той бе на върха на силата си.
Нежността търси винаги нож.
Щях да си платя за това.
Човек не трябва да обича нещо толкова двойствено.
Но нищо друго не си заслужава,
казвах.
Той се засмя, отблъсна ме от себе си
и излезе навън.
Остана в градината да пуши,
гледайки луната, избледняла
на утринния небосклон.

стр. 98/ред 12

[...]

Седем години нещата вървяха добре
Седем пъти по седем по седем
Седем пъти по седем нощи вървеше добре.
Един ден той се изправи да говори пред множество
чакащи войници.
В този момент валеше сняг.
Между събралото се множество
се намираха няколко жени.
Жени, които се опитваха да променят съдбата.
Жени като в старинен хор
Жени, които същата сутрин бяха седяли
на брега на морето
с широко разтворени крака срещу прибоя.
Те стояха сред войниците
с изправени гърбове.
Една от тях обаче беше извила гърба си,

стр. 101/ред 25

стр. 102

като че ли се готвеше за скок.
Навън снегът се усили.
И стана още по-тихо.
Видях, че той погледна навън и престана да говори
Проследих погледа му, когато излезе от
разсеяността си
и видях онази малка, черна кучка, принцесата
с извития като на котка гръб.
Тя го прикова с погледа си.
Той разбра.
И аз разбрах!

[...]

Един ден по-късно го хванах с момичето;
то пееше и танцуваше за него,
нищо повече.
Но за мене това беше достатъчно .
Той й шепнеше същите неща,
нашите неща - в които аз покорно вярвах.
Идиотът правеше същото с нея като със мене,
Изчакваше....преди да я направи своя,
Подлудяваше я с лицемерната си непоквареност.
Не исках дори да си помисля какво точно й
казваше за вратите на рая и за убийствата.
Това е проклятие.
Една стара божа заповед гласи:
"Чедо божие, не преповтаряй съдбата си!
Животът ти не е упражнение!"
И аз прокълнах това повторение
Защото не можеш да се упражняваш
за живота,
който те очаква.

стр. 103/ред 3

[...]

Аз го приближих, отстраних
падналото в безсъзнание момиче
и го възкачих.
Свършихме работата като животните.
Но разумът, който прави хората самотни,
ни изгаряше.
Бяхме съучастници до края.
Знаех, че той приближаваше върха си,
докато аз държах зад гърба си
черепа на най-малкия му син.
Чудесен съд, скъпи, от който да пиеш,
сладкия сок, изтичащ от мене, е за тебе.
След като вече си ме пронизал,
нощта ще свърши завинаги.

стр.107/ред 30

Аз му заговорих за децата,
усетих как омекна в мене
бях направила от кожата им презервативи
и му ги предложих.
Вземи ме, любими, за последен път,
му казах
и нахлузих кожата на любимия му син
върху неуверения му член.
В този миг прозря какво правя.
Извади нож и ми преряза гърлото.

стр.108/ред 8

[...]

Когато в този последен миг той се помири с мисълта за мене,
му казах:
Скъпи, чуй!
Преди да е свършило всичко,
искам да ти кажа това.
Не сме имали никога син,
освен във въображението си.
Нещата, които си казвахме,
които си бяхме внушили,
най-скъпите неща - са далече от нас,
също като призраци в пиеса,
изчезващи заедно със светлината,
която излъчваха някога очите ни.

Чуват си ударни инструменти, постепенно усилващи се.

Той прибледня и започна да се моли.
Заклеваше ме да не правя това.
Аз му казах: `Ела ангелче,
Дръж се мъжки, чувстваш ли как те пробощдам?
Сега ги убивам с думи.
Никога не са съществували!
Съществуваме само ти и аз.
На тази утринна светлина!
Светлина, която свети
след опустошение!`

[...]

Той виеше като куче,
със стиснати срещу вятъра устни.
По брадичката му се стичаше кръв.
Забих изсъхналото овче черво
дълбоко в него,
скъпото ми, грижливо пазено черво.
О, черво, пълно с кръв и болка!
И мирът беше с мене,

стр.110/ред 20

И мирът беше в мене!⁸

[...]

Част четвърта: MIND THE GAP! БЕЗДНАТА!

стр.112

Където Едип за трети път е с премазани крака.

ЕДИП

Аз....ооох....аз.....аааах.....

стр.120/ред 23

Бездната.....

Бездната зейна.....

Това, което е скрито, излиза наяве.....

Пазете се от кръвта, струяща от бездната.....

Ооох, виждам.....ааах.....

Остава да лежи на земята.

Чува се:

Звук от растящи ягоди

Звук от издуващи се вени

Звук от дишаща отворена уста

Звук от кръвопускане

Звук от разтваряща се рана!

[...]

АНТИГОНА

Това ми напомня на нещо!

стр.122/ред 5

Дъбовата горичка, която беше осветена,

и където той коленичеше да се моли.

Зад сцената се чуват звуци от копита на галопиращи говеда.

Той коленичеше там всяка вечер.

Молеше се, с лице, извърнато на запад,

понякога по страните му се стичаха сълзи.

Говореше на език, който не разбирах,

но птиците го наобикаляха

и държаха главите си леко наклонени, като че ли

го слушаха.

Понякога сълзите му бяха червени.

Зениците му извърнати, противен екстаз!

От белите му очни ябълки капеше червена течност.

От раните на краката му излизаше само вода,

---

⁸ Препратка към благословията: Бъдете благословени! Вървете си в мир!

ливадна роса, като росата по градините
в ранна утрин...
Краката му кървяха вода.....
Бездната ще остане да зее завинаги!

ЕДИП

стр. 124/ред 20

Премазаха ми крака, точно върху дупката в него!

ЕТЕОКЛЕС

стр. 125/ред 3

Господи! Какво е това? Каква дупка! Каква празнина! Бездна!

Към Антигона:

Внимавай! Той е обзет от зли сили! Виж дупката в крака му!

ЕДИП

Urbi et Orbi! (Градът и света!)
Mind the Gap! (Бездната остава!)

@Цвета Велинова
Хага, 2017